

Help kinderen om

**Observeren we onze kinderen wel zorgvuldig genoeg?
Doen we wel alles om hen te ondersteunen om ze te
helpen hun potentieel te behalen?**

Vervolg van blz. 20

kijken – soms ook zwaar filosofisch – en om gevoelens en emoties bij hun ervaringen te bespreken.

Het gevoel van competent te zijn in iets verhoogt niet alleen het zelfvertrouwen en welbevinden, het verbetert ook de relatie met anderen. Competentie kan dus worden gezien als de wederkerige samenwerking tussen het cognitieve en het gevoelsdomein. Vanuit dit perspectief wordt de volwassene steeds meer een partner, om te helpen met cognitief en relationeel begrip, iemand om je kennis mee te delen en om je verbonden mee te voelen in het proces van iets leren kennen. De competentie van een kind om de wereld te begrijpen is altijd in ontwikkeling en is gelinkt aan de mate van nieuwsgierigheid en verlangen, vertoond door de volwassenen om de wereld te begrijpen en te onderzoeken.

Een volwassene die de competenties van kinderen ondersteunt, wordt niet gehinderd door zijn of haar eigen begrip van de wereld maar gaat ook in op de interesses van anderen om nieuwe en boeiende relaties op t.o.b. bouwen. Een opvoeder probeert de grenzen, waarbinnen het opvoeden zich afspeelt, te verruimen. Daarbij hoort de verantwoordelijkheid en de moed om te erkennen dat competentie meer te maken heeft met mogelijkheden en kansen dan met leerdoelen.

Laura Malavasi is pedagoog aan de sociale coöperatieve Argentovivo in Corregio
• E: laura.malavasi@coopargentovivo.it

DOOR: EDITA SLUNJSKI - Vier 3-jarige meisjes spelen dat ze boodschappen doen. Ze bespreken vol zelfvertrouwen de prijzen, getallen van twee cijfers. Het kind dat de caissière is legt de producten in een zelfbedachte geldlade, haalt de speelcreditkaarten door de gleuf van de lade en geeft de producten weer terug aan de klant. Terwijl ze dit doet behandelt ze de klanten met respect. 'Kan ik nog iets anders voor u doen?'

Deze dingen – het scannen van producten, met een creditkaart betalen, beleefd communiceren met anderen – gaan onze verwachting van een 3-jarige te boven. Van wie leren kinderen dat allemaal?

Hoe leren kinderen 'nuttige kennis'?

De tijd waarin we leven vraagt vaak andere kennis, andere competenties en vaardigheden dan de kennis die we tijdens onze opvoeding hebben opgedaan. Het feit dat kinderen ook buiten school vaardigheden en competenties ontwikkelen – dus niet als resultaat van formeel onderwijs – laat zien dat kinderen zelf kunnen uitvinden welke kennis nuttig voor hen is en hoe ze die kunnen verwerven. Misschien kunnen kinderen zelf meewerken aan de ontwikkeling van nieuwe onderwijsbenaderingen.

We zien dit duidelijk bij kinderen in kindercentra die zelf activiteiten, zoals symbolische spelletjes, verzinnen en organiseren; hieruit blijkt dat ze kennis hebben die nooit expliciet is aangereikt. Bij zulke activiteiten wordt een reeks van sociale, linguïstische, mathematische, organisatorische en vele andere competenties zichtbaar.

Kijkend naar de boodschappenscène concluderen we dat het spel is gebaseerd op ervaringen uit het echte leven die door de meisjes worden verwerkt in symbolisch spel. De kennis die zij tentoonspreiden is 'verborgen'. Deze verborgen kennis, inzichten en competenties kunnen

een waardevolle richtingaanwijzer zijn voor het educatieve proces. Educatieve maatregelen worden echter vaak opgesteld aan de hand van standaard-indicatoren, zoals wat kinderen verwacht worden te doen, welke vragen ze kunnen beantwoorden of welke taken ze kunnen uitvoeren. In plaats daarvan moeten we naar kinderen luisteren en ze zorgvuldig observeren. Als we een goed educatief systeem voor de voorzieningen voor jonge kinderen wensen dan moeten we goed inzicht hebben in kinderen en in hun kennis, vaardigheden en competenties.

In twaalf Kroatische voorzieningen voor jonge kinderen is onderzoek uitgevoerd naar de strategieën voor het observeren van en luisteren naar kinderen. Deze strategieën dienen om beter te begrijpen wat kinderen daadwerkelijk weten en hoe ze kennis en competenties verwerven.

Zelfrespect, zelfvertrouwen, initiatief

Geven we kinderen wel voldoende zelfrespect, zelfvertrouwen en initiatief in het educatieve proces? Vier kinderen meten in de tuin de omtrek van een boom. Ze accepteren gewillig de ideeën en suggesties van een jongen wiens rekenniveau duidelijk lager is dan dat van de andere kinderen die meedoen. Toch neemt de jongen de leiding, wijst hij taken toe en organiseert het hele proces. Alhoewel hij geen kennis heeft van getallen boven de 100, selecteert hij kinderen van wie hij denkt of weet dat ze problemen kunnen oplossen waar hij zelf niet uitkomt. We kunnen ons het volgende afvragen:

- Door welke competentie is de jongen in staat zo'n grote invloed uit te oefenen, zowel op de kinderen als op de organisatie, terwijl andere kinderen misschien meer competent zijn?
- Wat weerhoudt kinderen met een aanzienlijk hoger rekenniveau ervan om zelf het leiderschap voor het organiseren van een rekentaak op zich te nemen.
- Hoe lukt het de jongen om de competenties

nuttige kennis' te verwerven

van de andere kinderen te bepalen en efficiënt in te zetten bij het oplossen van problemen, in een gebied waarin zij vaardiger zijn dan hij?

Het vermogen van een kind om een taak uit te voeren of een probleem op te lossen wordt meestal bepaald door een combinatie van elkaar overlappende kennis en competenties. Om deze reden is het lastig om te bepalen welke competenties een kind bezit als we deze afzonderlijk bekijken. Misschien heeft het organisatievermogen van de jongen de meeste invloed op zijn succes; een vaardigheid die lastig is om vast te stellen. Het is makkelijker om bepaalde taal- of rekenvaardigheden aan te leren dan bijvoorbeeld zelfvertrouwen of assertiviteit. Dit betekent echter niet dat bijvoorbeeld organisatievermogen minder belangrijk is. Deze vaardigheid kan een middel zijn om andere vaardigheden te ontwikkelen en moeten dan ook zorgvuldig worden opgenomen in het educatieve proces.

Onze of hun toekomst?

Baseren we onze ideeën over het educatieve proces op het verleden van het kind of op onze toekomst?

Tijdens een activiteit krijgen 5-jarige kinderen letters van verschillende materialen aangeboden. Ze moeten de eerste of alle letters van een bepaald woord herkennen en deze verbinden met een afbeelding. Eén jongen zit afzijdig. Hij toont duidelijk geen interesse en weigert mee te doen. Als hem na een tijdje gevraagd wordt wat hij leuk vindt om te doen vertelt de jongen dat hij van computerspelletjes houdt en hij noemt een aantal

van zijn favoriete spelletjes op. Op de vraag van wie hij die spelletjes krijgt, antwoordt hij dat hij ze zelf download van het internet en hij somt een lijst op met favoriete websites. Hij instrueert ons dat het heel belangrijk is om driemaal de letter 'w' in te toetsen, alhoewel deze letter niet bestaat in het Kroatische alfabet. Het sterke contrast tussen de kennis van deze vijfjarige en het beginnersniveau van het voorbereide letterspel verklaart waarom hij niet mee wilde doen met de groepsactiviteit.

Wat sommige kinderen leuk vinden om te leren, werkt niet altijd motiverend voor andere. Kinderen van dezelfde leeftijd kunnen verschillen in de ontwikkeling van vaardigheden en competenties. Met deze verschillen moeten we rekening houden bij de organisatie van hun scholing. Op sommige gebieden zijn kinderen wellicht competentier dan volwassenen. Je hier bewust van zijn kan een grote invloed hebben op het educatieve programma. Onze taak is niet om kinderen voor te bereiden op het verleden maar op de tijd waarin we vandaag leven – een tijd waarvoor veel volwassenen nog opgeleid moeten worden.

Het omgaan met competenties van kinderen behoeft speciale aandacht. Deze competenties kunnen immers een raamwerk vormen voor de ontwikkeling van alle andere competenties. Het opbouwen van zelfvertrouwen en initiatief alsmede kinderen stimuleren om zelf leiding te nemen in het educatieve proces, zijn belangrijke uitdagingen voor volwassenen. Deze kwaliteiten, gecombineerd met de onderzoekende aard van kinderen en hun onuitputtelijk verlangen om te leren, kunnen een goed beginpunt vormen voor een levenslang leren.

Of we bestaande kennis en competenties

van kinderen daadwerkelijk begrijpen hangt af van hoe pedagogisch medewerkers kinderen zien en in welke mate ze kinderen begrijpen. Er is een sterk verband tussen de educatieve competenties van pedagogisch medewerkers en de ontwikkeling van de competenties van kinderen. Het aanmoedigen van kennis en competenties houdt ook in dat we kinderen nauwlettend observeren en dat we interpretaties van hun activiteiten maken.

Systematische zelfevaluatie

De studie in Kroatië laat zien dat het de onderzoekende en reflectieve competenties van de pedagogisch medewerker zijn die de educatieve praktijk bepalen in kindercentra. Deze competenties helpen medewerkers bij het evalueren van de kwaliteit van het centrum en hun eigen aandeel daarin. Om een kindercentrum om te vormen tot een plek waar kinderen daadwerkelijk 'nuttige kennis' kunnen opdoen, moeten medewerkers systematische zelfevaluatie kunnen uitvoeren naar hun eigen educatieve competenties. Ook dienen pedagogisch medewerkers te begrijpen hoe kinderen leren en dit mee te nemen bij het maken van een educatief programma.

Dit kan alleen worden bereikt in kindercentra waar de pedagogisch medewerkers geloven in de kracht van de verkennende aard van kinderen, zonder dat ze zich verplicht voelen een aangereikt plan te moeten volgen.

Edita Slunjski is universitair docent aan de Faculteit Geestes- en Sociale wetenschappen van de universiteit van Zagreb.

• E: eslunjsk@ffzg.hr